

MEMBRII SOCIETĂȚII ACADEMICE „JUNIMEA” DIN CERNĂUȚI PE FRONTURILE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL (I)

ANGHEL POPA

Vara anului 1914 avea să se dovedească deosebit de „fierbinte” pentru Europa și, ulterior, pentru întreaga lume. Un eveniment tulburător s-a petrecut la Sarajevo, reședința administrativă a Bosniei, proaspăt integrată, alături de Herțegovina, Imperiului Austro-Ungar: prințul Franz Ferdinand, moștenitorul tronului imperial, împreună cu soția, au fost asasinați, la 15/28 iunie, de un naționalist sârb. Vestea a șocat popoarele imperiului, în vreme ce cabinetele europene au conștientizat că, de această dată, războiul, evitat până atunci în mai multe rânduri, nu mai putea fi ocolit. Aceeași intuiție au avut-o și alte minți lucide ale vremii.

În această fatidică zi pentru Imperiu, la sediul Societății Academice „Junimea” din Cernăuți a fost adusă vestea dublului asasinat de George Pridie, student la Facultatea de Drept¹, care, în fața colegilor săi prezenți, consternați, a concluzionat: „Asta-i război și desrobire”². Evenimentele ulterioare aveau să confirme afirmația sa. O lună mai târziu, Imperiul Austro-Ungar, conștient de implicațiile Serbiei în asasinat, i-a declarat război. Cât despre „desrobirea” Bucovinei, cum a afirmat George Pridie, aceasta avea să se înfăptuiască, dar plătită cu o mare jertfă de sânge, atât a românilor bucovineni, cât și a celor din Vechiul Regat al României. Numai că în cazul bucovinenilor, ca și al transilvănenilor, se impune a fi subliniat faptul că prețul a fost dublu: ei au plătit despărțirea de imperiul dualist, murind cu arma în mână pe toate fronturile acestuia și luptând, totodată, și ca voluntari în armata română, începând din vara anului 1916. Printre

¹ Date detaliate despre studentul George Pridie se găsesc în fișa sa, având nr. 717. Vezi Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași (în continuare se va cita: S.J.A.N.I.), Fond *Frații Dugan, Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 389.

² Vezi Raportul pe anul 1913/1914, de la 1 decembrie 1913 – 3 iulie 1914, în *Ibidem*, *Cronica „Arboroasa” – „Junimea”*, vol. IV, p. 262.

Analele Bucovinei, XX, 1 (40), p. – , București, 2013

jertfelnici au fost și membrii Societății Academice „Junimea”³, asupra cărora vom insista în paginile următoare.

Clopoțele mobilizării generale au chemat sub arme toate popoarele heteroclitului imperiu dualist. În rândul acestora s-au aflat și românii din Bucovina. La decretarea mobilizării generale au fost chemați sub arme 30 000 de români bucovineni, numărul lor majorându-se ulterior, în condițiile transformării războiului balcanic într-un război mondial. Bucovinenii, rezerviști și recruți, au fost încadrați în Regimentele Imperiale 23 și 41 Infanterie, 4 și 9 Dragoni, toate constituite în Divizia 43. Cei care depășeau vârsta recrutării (la început vârsta a fost fixată la maximum 42 de ani, prelungirea războiului a extins-o la 50 de ani), au fost organizați în unități de milițieni sau glotași, constituite în Brigada 35, care a fost dispusă la hotarul împărțirii cu Rusia, pentru apărarea graniței⁴.

Mobilizarea generală a lovit, firește, și în tineretul studios român, exceptându-i pe studenții teologi, care erau scutiți de serviciul militar. În aceste condiții, comitetul de conducere al Societății Academice „Junimea” a decis, în grabă, încetarea activității acesteia. Sediul societății și toate bunurile sale materiale au fost puse sub protecția Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, a cărui președinte era consilierul Consistoriului mitropolitan, preotul Dionisie Cavaler von Bejan⁵. Steagul organizației studențești, din rațiuni și cauze care nu ne sunt cunoscute, a fost trecut clandestin în Vechiul Regat al României, de fostul junimean George Traian Cavaler von Gallin⁶, care a beneficiat de imunitatea diplomatică a tatălui său⁷, viceconsul și consul al Vechiului Regat al României la Cernăuți. Steagul a fost depus la Academia Română, fiind readus la Cernăuți în anul 1919, în împrejurări speciale, după cum vom constata pe parcursul lucrării prezente. În ceea ce îi privește pe membrii Societății, aceștia, în marea lor majoritate fiind mobilizați sub steagul negru-galben al pajurei împărătești, au înfruntat moartea în tranșeele fronturilor din Serbia, Galiția și Italia, luptând cu una dintre cele mai puternice și numeroase armate a lumii, armata imperială a Rusiei. Unii dintre ei „s-au împărtășit de eterna binecuvântare a morții în cadrul eroismului războinic și al martirajului național”, cum a consemnat *Cronicarul* societății⁸; alții, luați prizonieri, au cunoscut lagărele din Rusia și Italia, intrând, ulterior, ca voluntari în Legiunile românești, constituite din inițiativa prizonierilor români

³ Despre junimenii care au luptat în cadrul armatei române vezi Anghel Popa, *Societatea academică „Junimea” din Cernăuți. 1878–1938*, Câmpulung Moldovenesc, Fundația Culturală „Alexandru Bogza”, 1997, p. 110–127.

⁴ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, dosar 31, Ilie Dugan, *Amintiri familiare*, partea a II-a, manuscris, p. 224.

⁵ Preotul Dionisie Cavaler von Bejan a fost membru de onoare al Societății Academice „Junimea”. Vezi Anghel Popa, *op. cit.*, p. 79.

⁶ *Ibidem*, p. 61–62.

⁷ *Ibidem*, p. 49.

⁸ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. III, p. 115.

transilvăneni aflați în lagărele din Rusia, acțiune sprijinită și de Vechiul Regat al României, pentru a lupta „alături de frații lor din România liberă, în vederea liberării lor de jugul milenar străin”, cum au cerut inițiatorii acestei acțiuni istorice într-un *Memoriu* adresat ambasadorilor țărilor membre ale Antantei acreditați la Petrograd (noua denumire dată orașului Sankt Petersburg de guvernul provizoriu al Rusiei)⁹. O altă parte dintre ei, începând cu anul 1914, au trecut, pe căi ilegale, în Vechiul Regat al României, împărțând tragedia neamului românesc, urcând drumul aceleiași Golgote, la capătul căruia avea să se înfăptuiască România Mare. La București s-au alăturat românilor transilvăneni, și ei refugiați sau dezertori, militând împreună, alături de alte forțe politice, pentru intrarea țării în război, „ca să ne mântuiască pe noi și să se întărească pe ea”, cum a afirmat, la 15 februarie (st. v.) 1915, în numele românilor din Imperiul Austro-Ungar, poetul-luptător pentru cauza unității noastre naționale, Octavian Goga¹⁰.

Cei doi ani de neutralitate ai Vechiului Regat al României au echivalat pentru pribegii bucovineni, în totalitatea lor, cu o adevărată criză a „iluziilor pierdute”, ei neînțelegând sau refuzând să înțeleagă politica desfășurată de Ionel I. C. Brătianu, sintetizată și concretizată în faptul că în politică nu există sentimente, că o țară nu putea fi angajată într-un conflict militar, de proporțiile Primului Război Mondial, oricând și în orice condiții, fără a fi obținute dintr-o alianță avantaje maxime, sub toate raporturile, pe plan național. Această realitate a fost reflectată pregnant într-o scrisoare aparținând junimeanului Dionisie Para, datată Botoșani, 3 august (st. v.) 1915, aflat voluntar în Școala de ofițeri cu termen redus, adresată lui Ilie Dugan, fost membru al „Junimii”, refugiat și el în țară: „Câte iluzii nu s-au sfărmat, câte existențe nu au fost distruse și noi cu ce ne alegem? Patria și familia ni le-am pierdut, în schimb ce avem? Nu suntem priviți drept frați vitregi? Mă refer la cei de la cârmă. Din fericire, mai sunt și oameni care gândesc altfel și care nu au renunțat la prea frumosul basm al înfăptuirii României Mari. Dar, deocamdată, suntem mici și n-avem decât un basm și nu un ideal. A trecut un an și tot nimic! N-am dreptate, dacă spun că e numai un basm?”¹¹

Acestea erau sentimentele și trăirile tinerilor intelectuali din Bucovina, care erau împărțite și de celelalte categorii sociale aflate la București. În totalitatea lor, românii bucovinenii refugiați în țară doreau intrarea Vechiului Regat al României în război, alături de Antantă, înțelegând că numai în acest mod se va realiza unirea Bucovinei cu țara.

În așteptarea „pornirii steagurilor” – cum a caracterizat N. Iorga momentul declanșării războiului de întregire națională – junimenii au activat în cadrul Ligii

⁹ Vezi Raportul lui G. Moroianu, în vol. *Luptele de emancipare ale românilor din Ardeal în lumina europeană*, p. 60.

¹⁰ Apud *Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor. I-a întrunire a Ligii Culturale ținută la București în ziua de 15 febr. 1915*, Vălenii de Munte, 1915, p. 15.

¹¹ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, dosar 29, f. 5.

Culturale și a Federației Unioniste, sprijinind „prin toate mijloacele lupta pentru determinarea unei acțiuni militare a țării, așteptând clipa mobilizării armatei române, sub al cărei steag vom cădea sau vom vedea izbânda cauzei noastre”¹². Totodată, prin fondarea unor publicații de propagandă, prin conferințe, articole, discursuri sau printr-o importantă activitate desfășurată în cadrul Marelui Stat Major al Armatei Române și al Ministerului de Interne¹³, reprezentanții Societății Academice „Junimea” au contribuit la pregătirea aceluși „ceas” – intrarea Vechiului Regat al României în război, alături de Antantă, eveniment petrecut în noaptea de 15/28 august 1916.

O adevărată exuberanță națională s-a produs în țară, cu reverberații profunde în rândul românilor aflați sub stăpânire străină, care așteptau evenimentul, pregătiți pentru jertfa cea mare. A devenit emblematic evenimentul petrecut în satul Carapciu pe Siret, districtul Storojineț, din Bucovina imperială, unde preotul paroh Atanasie Gherman, membru emerit al Societății Academice „Junimea”, „a murit, cum se povestește, de bucurie, când sosi vestea că România a declarat război în vederea înfăptuirii idealului național”¹⁴.

În rândul armatei române care a trecut Carpații s-au aflat și voluntari bucovineni, printre ei și foști junimeni, conștienți, ca întregul tineret studios din Bucovina, de menirea lor, aceea de a „îndeplini, în unire cu ceilalți stegari români, marele ideal național al deșteptării și consolidării neamului, ca, întăriți, să stăm ca o stâncă de granit împotriva oricărui pericol și oricărui dușman, iar pentru ziua cea mare, a reafării noastre, să fim preparați”, cum a subliniat cu pertinentă, într-o scrisoare adresată Societății „Junimea”, adevărat *Program național* pentru bucovineni, preotul paroh Atanasie Gherman¹⁵.

Vestitori ai Unirii, tinerii voluntari bucovineni au trecut munții în Transilvania, au luptat în Câmpia Română și au trăit drama retragerii din Moldova. Acești bucovineni proveneau din rândul celor care au trecut pe căi ilegale în țară, imediat ce a izbucnit războiul, în 1914. Primele unități de voluntari bucovineni au fost constituite din prizonierii proveniți din lagărele din Rusia. Aceste unități, din care făceau parte și voluntari transilvăneni și bănățeni, au venit în țară, fiind primite, într-o atmosferă de sărbătoare națională, la Iași, în iunie 1917. Ele au luptat, acoperindu-se de glorie, în armata română până la sfârșitul războiului. Li s-au adăugat, ulterior, alte unități, constituite în Rusia, dar și în Italia.

¹² O. C. Tăslăuanu, *Sub flamurile naționale. Note și documente din războiul de întregire al neamului*, vol. I, Sighișoara, 1935, p. 125.

¹³ Vezi, în acest sens, activitatea desfășurată în Vechiul Regat al României de George Toma, Emilian Slușanschi, Dimitrie Cojocarul și Aurel Morariu. Cf. S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan, Cronicarul – Albumul Mare*, vol. I, p. 370, 474; vol. II, p. 235, 249.

¹⁴ *Ibidem*, vol. I, p. 436.

¹⁵ Vezi scrisoarea preotului paroh Atanasie Gherman din 1 decembrie 1905, adresată Comitetului de conducere al Societății Academice „Junimea”, cu prilejul numirii sale ca membru emerit. Cf. *Ibidem*, dosar 29, f. 86.

În acest context, ne punem întrebarea, firească, justificată de tema studiului nostru prezent, care a fost jertfa Societății Academice „Junimea” la realizarea României Mari? Răspunsul, chiar parțial, îl putem găsi numai în documentele din arhiva Societății. Cercetarea acestora ne-a dus la următoarea relevantă constatare. La 14 decembrie (st. n.) 1919, în marea Catedrală Ortodoxă din Cernăuți, Societatea Academică „Junimea” a organizat marele parastas pentru pomenirea morților săi, căzuți pe fronturile Primului Război Mondial. Au fost prezenți toți membrii Societății, în frunte cu președintele de atunci, studentul în drept Emilian Ursuleac¹⁶. Drapelul Societății, în bernă, readus din România în acel sfârșit de an, a fost purtat de studentul Virgil Cechovschi¹⁷. Ceremonia religioasă a fost condusă de episcopul Cernăuțiului, Î.P.S. Vorobchievici. Din rândul marelui sobor de personalități ale Bisericii Ortodoxe Române, menționăm câteva nume: preot dr. V. Tarnavschi, arhidiaconul Mihai Ursuleac, preot dr. Ipolit Tarnavschi, preoții George Ciupârcă, Dimitrie Dan și George Șandru. A predicat, simplu și impresionant, preotul aromân dr. Vasile Gheorghiu¹⁸.

În *Pomelnicul* dat de comitetul de conducere al societății, citit cu acel prilej, erau menționați 58 de morți și dispăruți, fie în cadrul armatei imperiale austro-ungare, fie a celei a Vechiului Regat al României, fără a fi indicat numărul total al combatanților¹⁹. Documentul citat nu dă decât cifra celor morți sau dispăruți pe fronturi, nu și numele acestora, așa cum erau, cu certitudine, menționați în *Pomelnicul* dat la Catedrală, ca în toate situațiile similare; nu există pomelnici care să cuprindă doar cifre, ci numai nume de persoane. Dacă dețineam aceste nume, evaluarea era mai facilă. Considerăm cifra menționată greșită, din rațiuni pe care le vom explica.

Din datele cunoscute de noi, prin cercetarea fondului documentar al Societății, rezultă că sub steagul imperial austro-ungar au luptat 37 de foști junimeni, din care au murit sau au fost dați dispăruți 10 combatanți; în cadrul armatei române au luptat un număr de 14, din care s-au jertfit pe frontul pentru întregirea neamului patru. Deci, un total de 51 de membri ai Societății au luptat pe fronturile Primului Război Mondial, dintre care au murit sau au dispărut 14, după cum vom arăta în paginile următoare.

Considerăm necesar, totodată, să facem următoarea subliniere: foștii junimeni care au luptat în cadrul armatei române proveneau din următoarele situații: din rândul dezertorilor armatei imperiale (sunt două cazuri), din cei care au trecut ilegal granița în Vechiul Regat al României, începând cu anul 1914 și din

¹⁶ Vezi Anghel Popa, *op. cit.*, p. 63.

¹⁷ Vezi fișa nr. 947 a studentului în științe fizico-chimice Virgil Cechovschi, deosebit de succintă ca informații. S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan, Cronicarul – Albumul Mare*, vol. III, p. 175.

¹⁸ Vezi *Raportul pe anul administrativ 1919/1920, de la 19 noiembrie 1919 – 13 decembrie 1920*, în *Ibidem, Cronica „Arboroasa” – „Junimea”*, vol. IV, p. 277.

¹⁹ *Ibidem*.

prizonierii armatei austro-ungare, luați de Rusia și Italia, care s-au constituit în legiuni românești, ce urmau să lupte în cadrul armatei române. Mai există două situații, să le numim pline de inedit: alți doi foști junimeni, ofițeri în rezervă, care au luptat în armata austro-ungară din 1914 până la capitularea imperiului, în 1918, în România Mare s-au înscris voluntari în armata română, luptând, întreaga campanie din 1919, pe frontul cu Ungaria bolșevică. Pe aceștia, după mici ezitări, am decis să-i menționăm doar ca participanți în ambele tabere beligerante, așa cum, de altfel, realitatea o impune, dar fără să-i includem, sub raport numeric, și în grupul luptătorilor din armata română de până la 1918; în anul 1919 cei doi bucovineni au acționat ca cetățeni ai noului Regat al României.

Revenim, inevitabil, la considerațiile inițiale, de ordin oarecum statistic, dar numai cu scopul de a face lumină în această problemă, neelucidată pe deplin, după trecerea a aproape o sută de ani de la consumarea ei. În acest context, cum se poate explica diferența de 44 de morți dintre cifra din *Pomelnic* și cea menționată de noi, ambele cifre având ca sursă de informare arhiva Societății? În unele documente ale Societății am sesizat un aspect nu lipsit de importanță legat de această problemă. În diferite contexte sunt menționați morții de pe frontul românesc, numeric sau cu numele proprii. Astfel, într-o fișă biografică a unui membru al Societății sunt amintiți „cei cinci eroi ai «Junimii» care au pecetluit înfăptuirea României Mari cu sângele lor”²⁰, fără a li se menționa numele, în vreme ce în *Cronica* Societății sunt nominalizați patru membri: Ion Grămadă, Lascăr Luția, Iustin Breabăn și Toader Turturean²¹.

Chiar și în fața acestor cifre, pe alocuri contradictorii, avem convingerea, din varii motive, pe care le vom expune, că au mai fost și alți membri ai Societății care au luptat și au murit pe fronturile Primului Război Mondial, dar a căror fișe biografice nu au fost realizate de *Cronicarul* Societății. Oferim, în acest sens, trei exemple. Primul dintre acestea este cel al lui Alexandru Leca Morariu (fiul preotului Constantin Morariu, fost membru al Societății Academice „Arboroasa”, implicat în procesul din 1878), care a luptat în cadrul armatei imperiale austro-ungare, fiind răsplătit cu numeroase medalii. Fișa sa biografică nu a mai fost realizată; în *Albumul* societății îi este trecut doar numele, la nr. 618, cu mențiunea că a fost student la Facultatea de Filosofie, din cadrul Universității din Cernăuți; în rest, pagina este goală²². Într-o situație similară este și Ilie Dugan-Opaiț, care a luptat în cadrul armatei române, trăind o adevărată dramă în Vechiul Regat al României, despre care am scris cu un alt prilej²³. În *Album* a fost înregistrat sub

²⁰ *Ibidem*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 419.

²¹ Vezi *Raport pe anul administrativ 1919/1920, de la 19 noiembrie 1919 – 13 decembrie 1920*, în *Ibidem*, *Cronica „Arboroasa” – „Junimea”*, vol. IV, p. 277.

²² *Ibidem*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 279.

²³ Vezi Anghel Popa, *Între fronturi. Bucovineni în România Primului Război Mondial*, Câmpulung Moldovenesc, Fundația Culturală „Alexandru Bogza”, 1998, *passim*.

nr. 656, ca student la Facultatea de Drept din cadrul Universității din Cernăuți; ca și în cazul precedent, pagina este goală²⁴. Al treilea caz este și mai semnificativ, având în vedere că este cel de-al patrulea erou căzut pe frontul pentru întregirea neamului, Toader Turturean. Fișa sa are nr. 781, cu mențiunea că era student al Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți. În acest caz, deși fișa a fost realizată, din păcate pagina este deteriorată²⁵.

Adăugăm acestor exemple posibilitatea ca în cifra de 58 de morți și dispăruți, comitetul de conducere din acea perioadă să fi introdus și cazurile unor membri ai Societății care au murit în numele idealului național în alte împrejurări decât cele de pe front, cum sunt cele două exemple prezentate de noi în studiul prezent.

La finalul acestor considerente, apreciem că este necesar să menționăm că unul dintre *Albumele* Societății (vol. II) are numeroase pagini deteriorate, fiind atinse de apă și atacate de mușegai, o consecință a celor două refugii din Bucovina (1940 și 1944). Acest volum cuprinde, nefericită coincidență, tocmai pe membrii Societății care au luptat pe fronturile Primului Război Mondial.

În paginile următoare vom prezenta pentru întâia dată în istoriografia Societății Academice „Junimea”, după 93 de ani, pe luptătorii junimeni din Primul Război Mondial, sub raport numeric, dar și numele lor, însoțit, fiecare, de fișa sa biografică, bazându-ne, evident, pe fondul documentar al Societății. Vom reda fișele în ordinea lor cronologică, în conformitate cu numerele de înscriere ale studenților în cadrul Societății. Considerăm necesară, în cadrul acestei concluzii, o mențiune specială, anticipată de altfel: am introdus, în rândul acestor combatanți, fără să-i includem numeric, trei junimeni pe care îi considerăm eroi, atât pentru modul în care au servit interesele naționale ale românilor bucovineni, chiar dacă nu au fost pe front, cât și pentru modul în care, doi dintre ei, și-au sfârșit viața: magistratul Ioan Cojocari, preotul paroh Atanasie Gherman și profesorul Nicolai Ciobotar.

IOAN COJOCARI

A fost înregistrat ca membru al Societății sub nr. 287, în calitate de student al Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți, la 16 octombrie 1890. Din fișa sa rezultă că s-a născut în orașul Suceava, la 22 decembrie 1869, într-o familie de armeni, stabilită în Moldova în secolul al XV-lea. Odată cu trecerea timpului, numele familiei a fost românizat, luând denumirea de Cojocari, cu referire la meseria practică de unul dintre descendenți, aceea de cojocar. Bunicul său pe linie paternă, la începutul veacului al XIX-lea, era mare proprietar de pământ în

²⁴ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 323.

²⁵ *Ibidem*, p. 459.

satul Știrbăț sau Chilișeni, din cadrul districtului Suceava. Fișa nu conține date referitoare la anii copilăriei și la studiile preuniversitare.

După absolvirea liceului, a devenit student la Cernăuți și membru al Societății Academice „Junimea”, probabil în anul al doilea de studii, în cadrul căreia a activat până în anul 1892. Nu există în fișă mențiuni referitoare la activitatea sa în cadrul Societății de-a lungul anilor de studenție.

După absolvire a activat în magistratură. S-a angajat și în activitatea politică, devenind, în anul 1913, prefect al districtului Gura-Humorului, funcție pe care a onorat-o prin modul în care și-a servit conașionalii în perioada grea a Primului Război Mondial.

Nu a fost pe front, dar a purtat o adevărată bătălie, lungă și grea, cu temutul și durul general Fischer, numit guvernator militar al Bucovinei pe durata războiului. Menționăm că, în calitatea sa de prefect al districtului, s-a opus internării în lagăre a fruntașilor românilor bucovineni, considerați periculoși pentru integritatea imperiului. După internarea unora dintre ei în lagăre, a intervenit, cu mari riscuri, punându-și libertatea în pericol, pentru a li se acorda un regim cât mai uman posibil. Insistențele sale l-au supărat pe călăul Bucovinei, cum a fost calificat generalul de contemporanii săi, care s-a decis să-l aresteze pe prefect, sub motivația de subminare a imperiului pe timp de război. Numai marea popularitate a lui I. Cojocari în rândul românilor din Bucovina și teama unei reacții negative din partea acestora, care, pe fondul războiului, putea avea o consecință a principiului dominoului, determinând răbufniri și în rândul altor popoare din imperiu, l-au determinat pe general să nu-și pună intenția în practică.

La sfârșitul războiului, în condițiile înfăptuirii României Mari, românii bucovineni din cele 32 de sate din fostul district Gura-Humorului, în semn de recunoștință, i-au oferit lui Ioan Cojocari, titlul de *Cive onorariu* și un frumos *Album* ce conținea fotografiile, cu dedicații, ale celor care au fost în lagărele austriece. Totodată, i-au acordat votul, în două legislaturi, alegându-l prefect la Zastavna, județul Cernăuți și pretor al Plășii Dragomirna, județul Suceava.

După reorganizarea Societății Academice „Junimea” la sfârșitul războiului, a sprijinit-o financiar, în amintirea anilor frumoși din studenția sa. În semn de omagiu, Societatea i-a acordat, la 16 noiembrie 1919, titlul de membru emerit²⁶.

NICU CAVALER VON FLONDOR

Fișa sa nu conține informații detaliate despre ilustra sa familie și despre anii copilăriei și adolescenței. Unele date, puține sub aceste aspecte, sunt menționate în fișa altui membru al Societății, Grigori Filimon²⁷, care ne informează că Nicu s-a

²⁶ *Ibidem*, vol. I, p. 347.

²⁷ *Ibidem*, p. 294–295.

născut în familia lui Gheorghe Cavaler von Flondor și a soției sale Isabella, din satul Horecea, districtul Cernăuți, la conacul moșiei lor. Era cel de-al treilea băiat al familiei, după frații săi, Tudor și Iancu.

După terminarea studiilor preuniversitare, a devenit student al Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți. În documentele Societății Academice „Junimea” se menționează că a devenit membru al acesteia în anul 1889, fiind înregistrat sub nr. 288. A fost activ în perioada 1889–1895, semestrul I. Nu a deținut funcții onorifice și nu s-a remarcat printr-o activitate laborioasă în perioada menționată.

La absolvirea facultății a intrat ca jurist în administrația imperială din Cernăuți. A păstrat legătura cu Societatea, sprijinind-o financiar și donându-i un teren pentru construirea unui cămin studentesc. În semn de omagiu, a fost desemnat președinte de onoare al comitetului de organizare a balurilor anuale ale „Junimii”, organizate pe Centrul universitar Cernăuți. În această funcție onorifică, Nicu Cavaler von Flondor s-a confruntat cu următoarea situație. În anul 1900, când Societatea se afla în plină luptă cu autoritățile austriece pentru dreptul de folosire a tricolorului, ca simbol național al românilor bucovineni, guvernatorul Bucovinei, baronul Bourguignon, i-a cerut magistratului imperial să renunțe la funcția onorifică deținută în cadrul „Junimii”, în caz contrar va fi destituit. Răspunsul s-a concretizat în faptul că Nicu cavaler von Flondor a deschis balul anual al Societății, spre bucuria și mândria tuturor studenților români, indiferent de societatea academică căreia îi aparțineau, dar și a intelectualității cernăuțene, care participa la aceste activități mondene. Ca urmare a acestor acțiuni, a doua zi a fost, conform promisiunii, destituit din funcție. Societatea Academică „Junimea”, cum s-a menționat într-un proces-verbal al acesteia, a luat următoarea decizie: „Pentru acest gest de mândrie națională e numit [Nicu cavaler von Flondor] *membru onorariu* (s. a.) în adunarea extraordinară din 3/6 1900”.

La izbucnirea Primului Război Mondial a fost mobilizat, alături de miile de români din cadrul împărăției. A servit, ca sanitar, într-o unitate din Cernăuți, care a fost transferată, în cursul anului 1915, pe frontul din Galiția. Într-o luptă de noapte, a fost luat prizonier. I s-au pierdut urmele pentru totdeauna într-un lagăr din crunta și temuta Siberie²⁸.

GEORGE TOMA

²⁸ *Ibidem*, p. 348.

Fișa acestui membru al Societății Academice „Junimea”, înregistrată sub nr. 307, am prezentat-o într-o altă lucrare²⁹, motiv care ne determină, în noul context, să nu stăruim decât asupra activității sale desfășurate pe plan militar.

Nu știm dacă, legal sau nu, cunoscutul magistrat și om politic din lumea românească a Bucovinei din preajma Primului Război Mondial, George Toma, a trecut în Vechiul Regat al României, la 14 mai 1915. La București și-a desfășurat activitatea în cadrul Ministerului de Interne, unde a condus Biroul de propagandă pentru românii din Bucovina, „în scris și în grai viu”, redactând, în acest sens, o revistă numită „Bucovina”, prin care, împreună cu comitetul de redacție, a desfășurat o politică unionistă, de subminare a imperiului dualist. Din acest organism făceau parte numai români bucovineni, cum a fost cazul fostului junimean Emilian Slușanschi. Această activitate, completată de refuzul de a se prezenta la chemarea sub arme, a determinat autoritățile imperiale austriece să acționeze. Un tribunal militar l-a judecat în contumacie, condamându-l la moarte pentru „înaltă trădare și dezertare”³⁰.

După intrarea Vechiului Regat al României în război, George Toma a primit din partea guvernului român o misiune specială, care avea să se dovedească de lungă durată, dar mai cu seamă grea și dificilă. Iată cum o descrie într-o *Autobiografie*, redactată în anul 1928, într-o anumită împrejurare: „Martiriul României trezi în piepturile foarte multor prizonieri români din Rusia, originari din Ardeal și Bucovina, simțul datoriei fiului față de suferințele mamei sale și ei puseră, la Kiev, bazele Corpului de voluntari români din Rusia, cu scopul de a veni în ajutorul Patriei Mame. Spre a încuraja, a sprijini și a intensifica această acțiune, guvernul român trimise, în iunie 1917, o misiune, compusă din ofițeri activi și propagandiști de peste hotare, între care mă găseam și eu, ca singurul propagandist bucovinean. Cu prilejul acesta, făcui una din cele mai minunate călătorii din câte a făcut vreodată vreun român bucovinean, rătăcind, doi ani de zile, în cele mai extravagante împrejurări, departe de Neam și de Țară [...]. După ce la Kiev intrasem, ca fost ofițer de rezervă, în Corpul voluntarilor români, care se împrăștie, ulterior, în fața invaziei austro-germane, întrucât nu plecaseră în Vechiul Regat, pusei, la Vladivostok, bazele unui nou Corp de voluntari români. Plecat în misiune, ca reprezentant al românilor bucovineni, eu m-am înapoiat, în aceeași calitate, ca trimis al Corpului de voluntari români din Siberia, în primăvara anului 1919, pe vaporul Tomsk al flotei voluntare ruse”³¹.

²⁹ Anghel Popa, *Societatea academică „Junimea” din Cernăuți. 1878–1938*, p. 51.

³⁰ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. I, p. 369–371.

³¹ Autobiografia lui George Toma, redactată pe 11 pagini, nu s-a păstrat în arhiva Societății în original, fiind reprodușă în *Ibidem*, dosar 31, Ilie Dugan, *Amintiri familiare*, partea a II-a, manuscris, adăugire la p. 254, subnota 1.

Pentru activitatea desfășurată, prin care a contribuit la realizarea României Mari, George Toma a fost decorat de Regele Ferdinand I al României cu Ordinul Național „Coroana României” în grad de ofițer.

ANTONIU ȘESAN

Fișa sa a fost înregistrată în *Albumul Mare* al Societății sub nr. 342. Din această sursă documentară rezultă că Antoniu Șesan s-a născut la 24 iulie 1872 în satul Slobozia-Rarancei, districtul Storojineț, în familia preotului Dimitrie Șesan și a soției sale Parascheva, născută Nichitovici. Fișa nu conține nicio informație în legătură cu anii copilăriei și adolescenței.

După absolvirea liceului, în anul 1892 a devenit student al Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți. În aceeași toamnă, s-a înscris în Societatea Academică „Junimea”, în cadrul căreia a fost activ până în anul 1897. Nu a îndeplinit decât funcția de casier, în schimb s-a achitat, cu seriozitate, de toate obligațiile ce decurgeau din calitatea lui de membru al acesteia. În acest sens, a făcut parte din delegația Societății care a participat, în anul 1894, la Congresul studenților români din Vechiul Regat al României, desfășurat la Constanța. Pentru această participare și pentru conduita avută în timpul desfășurării ședințelor congresului, la terminarea studiilor Societatea i-a acordat, la 14 noiembrie 1897, titlul de membru emerit.

După absolvirea facultății a intrat în magistratură, fiind judecător la Tribunalul din Cernăuți o perioadă de un an; în anul 1898 a fost transferat la Suceava, iar în 1899 la Rădăuți. A mai activat, în aceeași calitate, în orașele Câmpulung Moldovenesc (același district) și Sadagura (districtul Cernăuți), până în anul 1908, când s-a stabilit definitiv în localitatea Rădăuți (același district).

La izbucnirea războiului a fost mobilizat în armata imperială, fiind trimis pe frontul din Galiția. În iarna anului 1915–1916, combatanții s-au confruntat nu numai cu moartea, venită din partea inamicului, dar și cu efectele unor temperaturi scăzute, care a produs mii de victime. Într-un adăpost, improvizat în tranșeea din linia I a frontului, ofițerul Antoniu Șesan a înghețat, fiind salvat de la moarte de ordonanța sa, un fecior de țărani din părțile Sucevei. A servit sub drapelul imperial până la sfârșitul războiului. Pentru bravura dovedită pe front, a fost răsplătit cu numeroase ordine și medalii, fiind, totodată, avansat la gradul de căpitan.

La sfârșitul războiului a revenit la Rădăuți, unde a trăit momentul înfăptuirii României Mari. A organizat, în orașul în care trăia, o filială a „Junimii”, a cărei președinte a fost în perioada 1921–1922. S-a stins din viață la 9 februarie 1924, fiind înmormântat în cimitirul ortodox al orașului în care a trăit în ultima parte a vieții³².

³² *Ibidem*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. I, p. 409.

AUREL POLONIC

Aurel Polonic a fost înregistrat ca membru al Societății sub nr. 345. Fișa sa nu conține date despre familia sa și despre anii copilăriei și adolescenței. Se menționează că a devenit student al Facultății de Filosofie a Universității din Cernăuți în toamna anului 1892. A fost primit ca membru al Societății la 8 octombrie 1893, activând în cadrul acesteia până în anul 1897; a îndeplinit funcția de secretar II.

La absolvirea facultății a devenit profesor la Liceul III de Stat din Cernăuți. A sprijinit financiar Societatea, motiv ce a determinat conducerea acesteia să-i acorde, la 30 noiembrie 1913, titlul de membru emerit.

La izbucnirea războiului a fost mobilizat, fiind integrat în Regimentul 41 Infanterie care, prin tradiție, era format numai din români bucovineni. În cadrul acestei unități militare a îndeplinit funcția de stegar. Până în toamna anului 1915 a luptat pe frontul din Galiția; după intrarea Italiei în război, Regimentul a fost mutat pe frontul italian. Stegarul Aurel Polonic a căzut în luptele purtate în Munții Tirol, într-un loc neștiut, plătind cu viața sa victoria așteptată atât de mult la Viena³³.

ALEXIE CAVALER VON GRIGORCEA

Fișa acestui membru al Societății Academice „Junimea”, având nr. 357, conține foarte puține date referitoare la familia din care provenea și la anii copilăriei și adolescenței. Unele date familiale le-am completat cu informațiile cuprinse în fișa fratelui său mai mare, Radu, și el fost membru al aceleiași societăți studentești.

S-a născut în anul 1876 în satul Prisăcăreni, districtul Storjineț, în familia lui Mihail Cavaler von Grigorcea și a soției sale Olga, născută contesă Logothetti. Era al treilea copil al familiei, frații săi, mai mari ca vârstă, fiind Radu și Dimitrie³⁴. Primele noțiuni școlare, cititul și socotitul, le-a primit la conacul din Prisăcăreni, de la preceptorul familiei.

Liceul l-a urmat la Cernăuți, după absolvirea căruia s-a înscris la Facultatea de Drept, în anul 1892. În această calitate a devenit membru al Societății

³³ *Ibidem*, p. 412.

³⁴ *Ibidem*, p. 349, 379.

Academice „Junimea”, fiind activ în perioada 1893–1896. După absolvirea facultății și-a continuat studiile la Viena.

Reîntors din capitala imperiului, a intrat în magistratură, fiind numit judecător la Tribunalul din Cernăuți. Din această funcție a fost mobilizat în armata imperială, la scurtă vreme după declanșarea războiului. Pe întreaga durată a conflictului, a servit în cadrul Marelui Stat Major al unei unități a armatei imperiale, aflate pe frontul din Serbia și, ulterior, pe frontul cu România, ca „locotenent auditor” (translator).

La terminarea războiului a reintrat în magistratură, activând ca judecător la Cernăuți, localitate unde a și decedat. Conform dorinței sale testamentare, a fost înmormântat la moșia familiei din satul Prisăcăreni³⁵.

VICTOR BARON VON WASSILKO

La nr. matricol 363 a fost înregistrat studentul Victor Baron von Wassilko, având o fișă interesantă sub toate aspectele, bogată în informații. S-a născut la 19 mai 1872, în satul Berhomet pe Siret, districtul Storojineț, în familia moșierului Alexandru Wassilko și a soției sale Ecaterina, născută Flondor. O veche și ilustră familie boierească, atestată documentar din secolul al XIV-lea, după cum rezultă din arborele genealogic al acesteia³⁶, deosebit de stufos, din care sintetizăm. Sub domnia lui Alexandru cel Bun, această familie de răzeși moldoveni a fost înzestrată cu moșia din Berhomet, în anul 1428, fiind ridicată la rangul de boierie. Ulterior, în anii zbuciumați de la sfârșitul veacului al XVII-lea, doi descendenți ai familiei, frații Vasile și Gavril, au fost înnoblați de regele Poloniei, Jan Sobieski al III-lea, în anul 1679, pentru servicii aduse Coroanei poloneze, tot mai implicată în viața internă a Moldovei. Aceste informații nu sunt menționate în document. Frații au primit titlul nobiliar de baron, concretizat într-o diplomă.

Victor a învățat să scrie și să citească la Conacul din Berhomet, îndrumat de un preceptor. Liceul l-a făcut în localitatea Rădăuți. Ca student la Cernăuți, a devenit membru al Societății Academice „Junimea”, în anul 1894. În fișă se menționează că era student al Facultății de Drept, fiind activ în perioada 1894–1897. Există, însă, o inadvertență, în sensul că se subliniază, totodată, că în perioada 1893–1898 a fost student al Facultății de Teologie din cadrul Universității din Cernăuți, pe care a absolvit-o, fără a se da nicio lămurire. Care poate fi explicația? Cu certitudine că adolescentul s-a înscris, inițial, la Facultatea de Drept, când a făcut și cererea de înscriere în Societate. În toamna aceluiași an a intervenit schimbarea, din motive pe care nu le cunoaștem, când s-a retras de la Drept și s-a înscris la Facultatea de Teologie, pe care a absolvit-o în anul menționat.

³⁵ *Ibidem*, p. 425.

³⁶ *Ibidem*, p. 432.

Ca membru al Societății a îndeplinit mai multe funcții: controlor, bibliotecar, casier și vicepreședinte. Între colegii de la „Junimea” și chiar de la alte facultăți cernăuțene, s-a bucurat de respect și de aprecieri deosebite, datorită demnității și curajului cu care, în diverse împrejurări, lua atitudine față de atacurile la adresa neamului românesc, afișate deschis de alojeni. A fost notoriu gestul lui Victor Baron von Wassilko, care l-a provocat la duel pe profesorul Hiller, deoarece acesta, la cursul său, a făcut aprecieri jignitoare la adresa românilor ca neam. Cazul a ajuns în dezbaterea Senatului universitar care, la 30 martie 1895, l-a sancționat pe studentul român cu o „dojană”. În același an a fost sancționat pentru a doua oară, deoarece a participat la o demonstrație de protest a studenților din Cernăuți, îndreptată împotriva unor prelați ai Bisericii Ortodoxe.

Popularitatea de care se bucura în rândul studenților s-a concretizat, la 21 ianuarie 1896, prin alegerea sa ca președinte al Societății. În această calitate a participat la jubileul de 25 de ani de la fondarea Societății Academice „România Jună”, a studenților români de la Universitatea din Viena.

După absolvire, a sprijinit financiar Societatea de-a lungul întregii sale vieți. La 27 noiembrie 1898, în semn de recunoștință, „Junimea” i-a acordat titlul de membru emerit.

Când Imperiul Austro-Ungar a declarat război Serbiei, în vara anului 1914, preotul Victor Baron von Wassilko, deși prin profesiunea sa era scutit de serviciul militar, în semn de loialitate față de împărăție, s-a înscris voluntar în armata imperială, servind, pe întreaga durată a războiului, ca preot militar în grad de căpitan. A primit numeroase ordine și medalii, dintre care amintim: Crucea preoțească de merit, clasa a II-a și „Karl Trupen Kreuz”.

După război, în România Mare, a fost preot paroh la o biserică din Cernăuți, a cărui nume nu este menționat în fișa sa; din 1 martie 1928 a îndeplinit și funcția de preot-spiritual la spitalele și instituțiile sanitare din același oraș. Pentru sprijinul financiar oferit Societății Academice „Junimea”, aceasta i-a acordat Medalia jubiliară de 50 de ani (1928) și Medalia jubiliară de 60 de ani (1938). Nu știm unde și când și-a încheiat viața pământească³⁷.

ATANASIE GHERMAN

Atanasie Gherman a fost o personalitate unică în felul său, care nu poate fi comparată, prin trăire națională și prin modul în care și-a sfârșit viața, cu nici unul dintre cei 1 667 de membri ai Societății Academice „Junimea”. Deși nu a luptat pe fronturile Primului Război Mondial, indiferent de tabăra militară, am considerat, emblematic să-l includem în șirul celor care și-au adus jertfa supremă în numele idealului național al românilor din toate provinciile etnice.

³⁷ *Ibidem*, p. 435.

Fișa sa, din păcate, este deosebit de succintă. Nu există nicio informație, cât de mărunț, despre perioada copilăriei și adolescenței, nu se menționează nimic despre familia sa. A devenit student al Facultății de Teologie, din cadrul Universității din Cernăuți, în anul 1892. În această calitate, la 30 noiembrie 1893, a solicitat primirea în Societatea Academică „Junimea”; a fost primit la 16 decembrie același an, în cadrul adunării generale a societății. În anul următor, s-a transferat la Institutul de Teologie, încetându-și activitatea la „Junimea”. A devenit membru al Societății „Academia Ortodoxă”, ce reunea numai studenții teologi ai Institutului; pentru activitatea exemplară desfășurată în cadrul noii Societăți, a fost ales președinte al acesteia în perioada 1896–1897.

După absolvirea studiilor teologice s-a înscris la Facultatea de Drept. Fiind din nou student la o facultate laică, s-a putut reînscris, la 1 noiembrie 1900, în cadrul Societății Academice „Junimea”. În noua situație a activat ca redactor la ziarul Societății, „Deșteptarea”.

Absolvind și Facultatea de Drept, în anul 1903, a luat decizia de a se hirotoni, fiind numit preot paroh în satul Carapciu pe Siret, districtul Storajineț. Alături de soția sa a început, în acest sat, o vastă activitate în numele lui Hristos și a Ortodoxiei, completată de o adevărată luptă pentru folosirea limbii române, asaltată de pericolul rutenizării, sădind convingerea în fiecare membru al comunității că aparține poporului român și că se vor uni cu Țara Mamă.

Cunoscându-i activitatea, care-și avea sorgintea și în educația primită în cadrul Societății Academice „Junimea”, aceasta i-a acordat, la 12 noiembrie 1905, titlul de membru emerit³⁸. Marcat, sincer, de primirea acestei importante distincții, preotul paroh Atanasie Gherman a răspuns printr-o scrisoare de mulțumire, datată 1 decembrie 1905, un adevărat *Program național* pentru Societate: „Să vă știți chemați a îndeplini, în unire cu ceilalți stegari români, marele ideal național al deșteptării și consolidării neamului ca, întăriți, să stăm ca o stâncă de granit împotriva oricărui pericol și oricărui dușman, iar pentru ziua cea mare a reafării noastre, să fim preparați”³⁹. La lecturarea acestei scrisori, făcută în cadrul adunării generale a Societății, entuziasmul studenților a fost de nedescris.

Sub semnul acestei speranțe naționale și-a desfășurat preotul Atanasie Gherman, în anii ce au urmat, activitatea în rândul credincioșilor din parohia sa. Izbucnirea Primului Război Mondial i-a întărit convingerea că lumea veche se va prăbuși, iar pe ruinele ei, la sfârșitul conflictului, se vor naște state noi, în șirul cărora se va afla și statul național al tuturor românilor. Expectativa Vechiului Regat al României, care a stat în neutralitate vreme de doi ani, din rațiuni diplomatice, l-a exasperat, determinându-l, în discuțiile purtate cu prietenii săi, să facă aprecieri dure la adresa statului român și a politicii sale externe.

³⁸ *Ibidem*, p. 436.

³⁹ *Ibidem*, dosar 29, f. 86.

Vestea intrării Vechiului Regat al României în război, în vara anului 1916, i-a fost adusă în biserica parohiei, unde oficia slujba de praznicul Adormirii Maicii Domnului (15 august). Bucuria a fost pentru preotul paroh șocantă, încât s-a prăbușit în fața altarului și a murit sub privirile enoriașilor, așa cum moare pe front un luptător, străpuns de gloanțele inamicului, în fața camarazilor săi; un caz unic în istoria Bucovinei, care a devenit o adevărată legendă⁴⁰.

ALECU IACOVIȚĂ

În *Albumul* societății are o fișă succintă, înregistrată sub nr. 369; nu se fac referiri la familia sa, la locul natal și la anii copilăriei și adolescenței. A devenit student al Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți, în toamna anului 1893. A solicitat înscrierea în Societatea Academică „Junimea” la sfârșitul aceluiași an, fiind primit în Adunarea generală din 16 octombrie 1894. A fost membru activ în perioada 1894–1897. S-a remarcat în cadrul Societății printr-o conferință, ținută în anul universitar 1895–1896, intitulată *Câteva momente caracteristice din viața lui Mihai Viteazul, până la suirea sa pe tronul Munteniei, și din viața poporului român de atunci*. După absolvirea facultății a intrat în magistratură. Fișa nu menționează funcția deținută și nici localitatea în care a activat.

La izbucnirea Primului Război Mondial, Alecu Iacoviță a fost mobilizat, cu gradul de sublocotenent, și trimis pe frontul din Galiția. Rănit grav, într-una din numeroasele lupte cu armata imperială rusă, a fost internat într-un spital din Praga, unde a murit în anul 1917⁴¹.

EUSEBIE PRELICI

Din fișa acestui student, înregistrată sub numărul 398, rezultă că s-a născut în anul 1875, în satul Breaza, districtul Câmpulung Moldovenesc, în familia preotului Gheorghe Prelici și a soției sale Eufrozina, născută Bocancea. Școala primară a făcut-o în satul natal, iar liceul în orașul Suceava. În toamna anului 1895 a devenit student al Facultății de Drept, din cadrul Universității din Cernăuți. S-a înscris în Societatea Academică „Junimea” în același an, fiind membru activ în perioada 1895–1897. Nu s-a remarcat prin activități deosebite care să merite a fi menționate în documentele Societății. După absolvirea facultății și-a continuat studiile la Universitatea din orașul austriac Graz.

La terminarea studiilor, a revenit în Bucovina, îndeplinind funcția de notar la Cernăuți, precum și în orașele Boian (situat în apropierea reședinței districtuale) și

⁴⁰ *Ibidem*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. I, p. 436.

⁴¹ *Ibidem*, p. 440.

Câmpulung Moldovenesc. În ultima localitate l-a surprins izbucnirea Primului Război Mondial. A fost mobilizat în anul 1915, luptând în cadrul unei unități militare pe frontul din Italia. Rănit, a fost internat într-un spital militar din Viena, unde a decedat, în luna februarie 1917, în urma gravelor răni primite pe front⁴².

AMULIU LITVINIUC

O fișă interesantă prin conținutul său, deși foarte succintă, înregistrată sub nr. 490, o are Amuliu Litviniuc. Nu conține nicio informație despre familia studentului, despre anii copilăriei și adolescenței, precum și despre studiile preuniversitare.

Amuliu Litviniuc a devenit student al Facultății de Filosofie, din cadrul Universității din Cernăuți, în toamna anului 1900. În același an a fost primit, la cererea sa, în cadrul Societății Academice „Junimea”. A fost membru activ în perioada 1900–1905. În anii studenției a dirijat numeroase concerte ale Corului „Armonia”, cor al studenților cernăuțeni, fapt ce-i dovedește pregătirea temeinică pe care o avea în domeniul muzicii. Societatea i-a acordat pentru această activitate, după absolvirea studiilor, la 21 noiembrie 1906, titlul de membru emerit, iar în același an a fost numit și membru fondator, pentru sprijinul financiar acordat acesteia.

Fișa nu menționează locul unde și-a desfășurat activitatea profesională după absolvirea facultății. Dublul asasinat de la Sarajevo l-a găsit într-o localitate din Bucovina. Intuind că va izbucni războiul între împărăție și Serbia, a fugit în Vechiul Regat al României.

Ca refugiat politic în statul român, și-a desfășurat activitatea ca profesor în localitățile Giurgiu și Târgu Bujor. La intrarea țării în război (1916), a solicitat să fie primit în armată, cererea fiindu-i respinsă, deoarece nu avea calitatea de cetățean român. După înfrângerile suferite de armata română în Câmpia Munteniei, urmate de părăsirea capitalei țării, profesorul Amuliu Litviniuc a îngroșat rândurile refugiaților, care s-au retras în Moldova, topindu-se în imensa masă a acestor nefericiți ai sorții.

Ulterior, în împrejurări neelucidate pe deplin, a ajuns până la Marea de Azov și în Caucaz; în fișa sa se menționează doar acest fapt, fără a se da o explicație. Considerăm, prin extrapolare la alte cazuri similare, că a făcut parte din grupul de români bucovineni și ardeleni, special organizat de conducerea statului român, care a fost trimis în Rusia, aliata României, pentru a organiza unități de voluntari români, proveniți din rândul prizonierilor de război din armata austro-ungară, aflați în lagărele rusești. Schimbările politice survenite în Rusia, urmate de ieșirea acesteia din război, l-au surprins în această țară. Urmărit de guvernul bolșevic, care

⁴² *Ibidem*, p. 475.

I-a condamnat la moarte în contumacie, a reușit, printr-o adevărată minune, să revină în Regatul României, străbătând întregul necuprins al Rusiei pe jos.

În România Mare și-a desfășurat activitatea la Chișinău, ca profesor la Școala Duhovnicească. Aceasta este ultima informație din fișa fostului student Amuliu Litviniuc⁴³.

ILIE HOCIOTĂ

Este unul dintre pușinii membri ai Societății Academice „Junimea” care nu era originar din Bucovina. S-a născut într-o familie de țărani români din satul Săliște, din apropierea Sibiului. După terminarea studiilor preuniversitare, a venit la Cernăuți, unde s-a înscris la Facultatea de Teologie din cadrul Universității. În această calitate a devenit membru al Societății. A fost activ în perioada 1901–1903.

În fișa sa, având nr. 506, nu se menționează unde și-a desfășurat activitatea profesională după absolvirea facultății. A sprijinit financiar Societatea, care i-a acordat, la 28 noiembrie 1909, titlul de membru emerit.

La izbucnirea războiului mondial, deși era scutit de armată prin profesiunea sa, s-a înscris voluntar în armata austro-ungară, servind ca preot militar pe frontul din Serbia și apoi, după înfrângerea acesteia, pe cel din Italia.

În România Mare s-a angajat în armată, fiind numit protopop militar, cu grad de locotenent-colonel, în Corpul 5 Armată, care avea reședința în orașul Brașov⁴⁴.

NICOLAI CIOBOTAR

Un membru al Societății Academice „Junimea”, cu un destin impresionant, marcat tragic de Marele Război, a fost Nicolai Ciobotar. Fișa sa, având nr. 507, nu conține nicio informație relativă la familia sa și la anii copilăriei și adolescenței. Se menționează, doar, că în anul 1901 a devenit student al Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți. În toamna aceluiași an a fost primit, ca urmare a cererii sale, în Societatea Academică „Junimea”, unde a fost activ în perioada 1901–1907. Este o perioadă lungă ca membru activ, ce depășește durata facultății, care nu este explicată.

Fișa nu menționează locul în care a activat după absolvirea facultății. S-a făcut cunoscut în epocă prin curajul și demnitatea cu care a apărut, pe plan juridic, drepturile neamului românesc din Bucovina, față de pretențiile de „stăpâni”, invocate, în toate împrejurările, de elementele alogene, ruteni și evrei, aduse de apele istoriei în această provincie românească. Un conflict cu reprezentanții

⁴³ *Ibidem*, vol. II, p. 128–129.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 149.

acestora a fost inevitabil. Nereușind să-l înfrângă pe plan juridic, au trecut la atacuri fizice, asupra lui și a familiei sale, precum și la amenințări cu moartea. În această situație a fost nevoit, pentru a-și salva viața, să fugă în Vechiul Regat al României, în anul 1912, unde i s-a acordat azil politic.

S-a stabilit la Iași, înscriindu-se la Facultatea de Litere, din cadrul Universității „Al. I. Cuza”. La intrarea țării în război, în august 1916, a solicitat înrolarea în armată ca voluntar. Cererea i-a fost respinsă, ca la toți refugiații politici români, care nu aveau obținută cetățenia română. În această situație a părăsit Iași și s-a stabilit în satul Negrești, din apropierea orașului Tecuci, unde a fost profesor la școala din localitate. La intrarea trupelor rusești în această zonă, în calitate de aliați, în toamna anului 1916, unde urma să se organizeze apărarea comună a sudului Moldovei, a fost împușcat de un soldat rus⁴⁵.

MODEST CAVALER VON SOROCEAN

Informațiile documentare despre acest membru al Societății Academice „Junimea” sunt deosebit de parcimonioase, după cum rezultă din *Albumul Mare* al acesteia, unde are o prezentare succintă și lacunară. Cu scopul de a realiza o cât de succintă biografie a acestui membru al „Junimii”, aparținând uneia dintre familiile ilustre ale Bucovinei, înnobilită de Casa Imperială a Austriei, am completat-o cu alte documente, găsite, din fericire, în arhiva Societății, realizând o biografie pe care am publicat-o într-o altă împrejurare⁴⁶. Astfel că, în acest context, evitând repetarea unor date deja cunoscute, vom menționa doar contribuția lui Modest Cavaler von Sorocean la Primul Război Mondial.

La izbucnirea războiului, aflat la Câmpulung Moldovenesc ca director al Liceului Particular de Fete, a fost mobilizat la 1 august 1914, cu gradul de sublocotenent. A luptat pe frontul din Galiția până în anul 1917 împotriva armatelor imperiale rusești, fiind rănit în două lupte. Pentru bravura dovedită pe front, a fost avansat la gradul de locotenent și decorat cu patru medalii. După căderea Frontului Oriental, în 1917, a fost detașat în cadrul Comandamentului Corpului XIX, aflat pe teritoriul Albaniei, în localitatea Scutari. Din această locație, relativ liniștită, unde și-a refăcut forțele măcinate pe frontul rusesc, a fost mutat, în primăvara anului 1918, la Comandamentul Armatelor din Bucovina. Capitulara Imperiului Austro-Ungar, în noiembrie 1918, i-a adus demobilizarea și posibilitatea de a se reîntoarce acasă, la Câmpulung Moldovenesc⁴⁷.

TEODOR BALAN

⁴⁵ *Ibidem*, p. 150–151.

⁴⁶ „Revista istorică”, București, s. n., tomul XIX, nr. 3–4, mai–august 2008, p. 386–387.

⁴⁷ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, dosar 18, f. 9.

Acest membru al Societății Academice „Junimea” este cunoscutul istoric bucovinean din perioada interbelică. Fișa sa, înregistrată sub nr. 566, conține date complexe și interesante. S-a născut la 26 iulie 1885 în localitatea Gura-Humorului, în familia lui Grigori Balan și a soției sale Maria. Tatăl său era transilvănean, dintr-un sat din zona Năsăudului. A venit în Bucovina pe la mijlocul veacului al XIX-lea, împins de aceleași tainice resorturi ancestrale, pe care românii de peste munți le-au manifestat de timpuriu, încă din secolul al XII-lea, când Transilvania a fost cucerită de statul maghiar, migrând spre Moldova, într-o adevărată transhumanță. S-a stabilit în târgușorul din stânga râului Humor, întemeind o familie, împreună cu o localnică, care prin muncă și stăruință, va realiza o importantă stare materială și un real prestigiu în comunitatea locală. Dovada situației materiale, dar și a respectului față de învățătură, este confirmată de faptul că își trimite fiul la cele mai înalte școli imperiale.

Astfel, copilul de țărani humoreni, Teodor, începe învățătura la Cernăuți, unde, în perioada 1896–1904, a urmat Școala Primară Ortodoxă și liceul. Din toamna anului 1904 a devenit student al Facultății de Filosofie, din cadrul Universității cernăuțene. A devenit membru al Societății Academice „Junimea”, în aceeași toamnă, în cadrul căreia a activat până în primăvara anului 1905. Pentru scurta perioadă cât a fost membru activ al Societății, a prezentat, în Secția literară, conferința *Despre Eminescu. Încercare de analiză literară*. La 21 mai 1905, în cadrul adunării generale, comitetul de conducere a făcut propunerea ca studentul Teodor Balan să fie declarat membru activ permanent al Societății. Propunerea a fost respinsă. Probabil, considerându-se jignit de refuz, abandonează Societatea și se înscrie la „Dacia”. Ca urmare a acestui fapt, adunarea generală a „Junimii” a decis să-i fie numele șters din toate documentele Societății, fapt infirmat de existența fișei sale personale din *Albumul Mare*.

După absolvirea facultății, și-a continuat studiile în cadrul Universității din Viena, până în anul 1908. Revenit în Bucovina, a fost numit profesor la Liceul „Dragoș Vodă” din orașul Câmpulung Moldovenesc, unde a activat o perioadă de doi ani. S-a transferat la Liceul Real Ortodox din Cernăuți (1910–1912) și apoi la cel din Suceava (1912–1915), unde l-a surprins izbucnirea războiului dintre Imperiul Austro-Ungar și Serbia.

Transformarea acestui conflict local într-un război european și apoi mondial a obligat Viena să cheme sub arme noi contingente. Printre cei mobilizați în toamna anului 1915, după intrarea în război a Italiei, a fost și profesorul Teodor Balan. A luptat, ca ofițer rezervist, cu unitatea sa, pe Frontul din Italia, participând la cunoscutele bătălii de la Isonzo și Piave. A fost răsplătit, în numele împăratului, cu importante medalii imperiale.

La sfârșitul războiului, a revenit în Bucovina, pe care a găsit-o unită cu țara. Își reia profesiunea, fiind, de la sfârșitul anului 1918, profesor la Liceul

„Aron Pumnul” din Cernăuți, iar din 1920, conferențiar în cadrul Universității cernăuțene, devenită românească. S-a căsătorit, în anul 1918 sau 1919, cu Silvia, fiica unui învățător din satul Tereblecea, districtul Storojineț; au avut doi copii, Virgil și Marius. În perioada 1941–1944 a fost director al Bibliotecii Centrale din Cernăuți⁴⁸.

DIMITRIE COJOCARIU

Fișa lui Dimitrie Cojocariu, având nr. 580, cu informații relativ succinte, care încep cu perioada studenției acestuia, am prezentat-o împreună cu a celorlalți președinți ai Societății, într-o altă lucrare⁴⁹. În acest context, vom menționa doar contribuția sa la Primul Război Mondial.

La scurtă vreme după izbucnirea conflictului mondial, în anul 1915, a trecut în Vechiul Regat al României, împreună cu familia, sub pretextul unei vizite făcute unei rude bolnave. Ajuns la București, a solicitat azil politic. A activat în Serviciul de Propagandă, ca ofițer rezervist, din cadrul Marelui Stat Major al Armatei Române, contribuind, alături de alți refugiați bucovineni și transilvăneni, la pregătirea morală a poporului român în vederea intrării țării în război, alături de Antantă. A publicat, în acest sens, numeroase articole în „Neamul românesc” și în „Dacia”. S-a refugiat, în toamna anului 1916, în Moldova, continuându-și activitatea în cadrul aceleiași instituții militare, până la sfârșitul războiului.

Pentru contribuția sa la realizarea României Mari, Societatea academică „Junimea” i-a acordat, în anul 1919, titlul de membru emerit⁵⁰.

TRAIAN ILIUȚ

O fișă, având nr. 591, extrem de succintă, aparține, având în vedere conținutul său, unui membru al Societății aproape necunoscut. Doar sacrificiul vieții sale îl evidențiază, încadrându-l în rândul celor ce și-au jertfit tinerețea sub steagul împărăției.

Ca student al Facultății de Drept, din cadrul Universității din Cernăuți, a devenit membru al Societății Academice „Junimea”, fiind activ în perioada 1904–1910; subliniem, și în acest caz, lunga perioadă a studenției.

La izbucnirea războiului a fost mobilizat cu gradul de cadet, fiind transferat, cu unitatea din care făcea parte, pe frontul din Galiția. A murit în primele lupte cu rușii, la 23 august 1914, în crâncena bătălie de la Rarancea, districtul Cernăuți, localitate situată la hotarul împărăției cu Basarabia. Trupul cadetului s-a risipit pe

⁴⁸ *Ibidem*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 218.

⁴⁹ Anghel Popa, *Societatea academică „Junimea” din Cernăuți. 1878–1938*, p. 58–59.

⁵⁰ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 234–235.

câmpul de bătălie, în documentele unității fiind trecut la rubrica dispăruți, având, în acest mod, șansa, oferită de destin, de a se odihni în pământul Bucovinei, decât de a împărtăși soarta nefericiților prizonieri care s-au pierdut în străfundurile temutei Siberii⁵¹.

MIHAI REGUȘ

Este fiul unei familii de țărani din satul Ipotești, situat în apropierea orașului Suceava, care a fost trimis la cea mai prestigioasă școală a imperiului: Universitatea. S-a înscris la Facultatea de Teologie, din cadrul Universității din Cernăuți, în toamna anului 1905. La 21 noiembrie, același an, a devenit membru al Societății Academice „Junimea”, fiind activ până la 28 ianuarie 1906, când s-a transferat la Institutul Teologic, devenind membru al Societății „Academia Ortodoxă”, organizație studențească în exclusivitate a teologilor.

La izbucnirea războiului, a plecat voluntar pe front, servind ca preot militar, pe toată durata conflictului, într-o unitate austriacă, cu certitudine constituită din români, fie bucovineni, fie transilvăneni⁵².

LAZĂR BOLOHAN

Sub nr. matricol 611, din *Albumul Mare* al Societății, a fost înregistrat, în toamna anului 1905, Lazăr Bolohan, student la Facultatea de Teologie, din cadrul Universității din Cernăuți. În fișa acestui student se menționează că a devenit, în același an, membru al Societății Academice „Junimea”, fiind activ în perioada 1905–1908. Alte date, despre familia sa, despre anii de școală preuniversitari, lipsesc cu desăvârșire. Nu este menționată nici parohia în care a activat, după absolvirea facultății.

La izbucnirea războiului, la fel ca și alți teologi ortodocși români, dintr-un spirit de loialitate față de împărat și imperiu, a plecat voluntar pe front, servind, ca preot militar, pe toată perioada conflictului mondial, în unitățile constituite din combatanți români.

În România Mare și-a desfășurat activitatea pastorală, ca paroh, în satul Liteni, situat în apropierea orașului Suceava; ulterior, a îndeplinit funcția de administrator parohial în satul Ilișești, județul Suceava.

Societatea academică „Junimea” i-a acordat, la 16 noiembrie 1919, titlul de membru emerit⁵³.

⁵¹ *Ibidem*, p. 247.

⁵² *Ibidem*, p. 257.

⁵³ *Ibidem*, p. 269

DIMITRIE MARMELIUC

Despre acest membru al Societății academice „Junimea”, înregistrat sub nr. 615, am scris într-un alt context⁵⁴. Ca și în cazurile similare, prezentate în cadrul acestui studiu, îi vom menționa doar contribuția la Marele Război.

Declanșarea războiului l-a surprins pe Dimitrie Marmeliuc desfășurându-și activitatea, ca profesor, la Liceul „Dragoș-Vodă” din Câmpulung Moldovenesc. Își pregătește fuga în Vechiul Regat al României, după un plan simplu, dar care s-a dovedit eficient. A organizat, cu o clasă de elevi, o excursie pe Muntele Rarău, situat în apropierea orașului, în primăvara anului 1915. Își lasă elevii să doarmă în cabană, iar el, la adăpostul nopții, a coborât versantul muntelui în satul Chiril, aflat la câțiva kilometri distanță, ce aparținea de Regat: era în țară. Ajunge la București, alăturându-se celorlalți frunțași bucovineni care activau pentru intrarea în război alături de Antantă.

La intrarea țării în război, în vara anului 1916, deși clasat medical din armata austro-ungară, a solicitat înrolarea în armata română. A urmat Școala Militară de la Botoșani, l-a absolvirea căreia a fost repartizat în cadrul Regimentului 8 Infanterie Buzău, cu care a plecat pe front. A participat la luptele de la Mărășești, din vara anului 1917, unde a fost grav rănit. A fost decorat pentru bravură, personal, de către Regele Ferdinand I, cu Ordinul Național „Coroana României cu spade”, în grad de ofițer. După vindecare, la începutul anului 1918, a fost repartizat în cadrul Marelui Cartier General al Armatei Române, care-și avea sediul la Iași.

Demobilizat, sub efectele Păcii de la București, a desfășurat o amplă activitate, alături de alți frunțași bucovineni, pentru unirea Bucovinei cu țara. Împreună cu Ion Nistor, în casa lui Ionel I. C. Brătianu din Iași, au conceput și redactat *Actul Unirii*, care avea să fie citit în cadrul Adunării Naționale din Cernăuți, la 15/28 noiembrie 1918, de Iancu cavaler von Flondor.

Societatea Academică „Junimea” i-a acordat, în semn de omagiu, la 13 noiembrie 1920, titlul de membru emerit⁵⁵.

ION GRĂMADĂ

Fișa acestui membru al „Junimii”, înregistrată sub nr. 624, am prezentat-o într-o altă lucrare⁵⁶, oprindu-ne, în noua situație, doar asupra participării sale la război și a modului în care a contribuit la realizarea statului național unitar român din 1918, folosind informații, în exclusivitate, din aceeași sursă documentară.

⁵⁴ Anghel Popa, *op. cit.*, p. 118–119.

⁵⁵ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 273–274.

⁵⁶ Anghel Popa, *op. cit.*, p. 115–117.

La scurtă vreme după declanșarea războiului, în vara anului 1914, profesorul Ion Grămadă a trecut în Vechiul Regat al României, în condiții care nu sunt menționate. Ajuns la București, s-a alăturat celorlalți refugiați bucovineni, militând cu ardoare, pe toate căile, pentru intrarea țării în război alături de Antantă. Activitatea sa a atras atenția serviciilor secrete ale Puterilor Centrale, care l-au pus sub o permanentă urmărire. În ce privește Viena, aceasta a reacționat imediat: un Tribunal Militar austro-ungar l-a condamnat la „moarte, prin ștreang, pentru înaltă trădare”. Departe de a fi intimidat, tânărul învățat și-a continuat activitatea, care și-a arătat roadele în vara anului 1916, când Vechiul Regat al României a intrat în război împotriva Puterilor Centrale.

Evenimentul l-a găsit la Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu, situat în apropierea localității Târgoviște, unde funcționa ca profesor, fiind considerat, conform legilor atunci în vigoare, mobilizat pe loc. A solicitat să fie trimis pe front. Cererea i-a fost aprobată, fiind obligat, însă, să urmeze Școala Militară de Ofițeri din Botoșani, în cadrul căreia și-a făcut o pregătire militară corespunzătoare. După absolvirea școlii, a fost repartizat la Regimentul 8 „Vânători de Munte”, unitate care s-a acoperit de glorie, în vara anului 1916, în luptele de pe Valea Oltului. Pentru bravura dovedită în aceste bătălii, a fost prima unitate decorată cu Ordinul Național „Mihai Viteazul”. A urmat retragerea în Moldova.

În vara anului 1917, la Iași, a participat la festivitatea depunerii jurământului către țară și rege, de către voluntarii bucovineni și transilvăneni, proveniți din rândul prizonierilor armatei austro-ungare, aflați în lagărele din Rusia. În august același an participă cu unitatea sa la marea bătălie de la Mărășești. Greu încercat în această luptă, regimentul a fost trimis în refacere, pentru o scurtă perioadă, în localitatea Târgu Trotuș. A revenit pe front, participând, în septembrie, la ultima bătălie importantă, de această dată la Cireșoia, care nu a avut rezultatele dorite de Marele Stat Major, soldându-se cu pierderi grele în efective pentru armata română. A fost ucis în prima zi a bătăliei, fiind înmormântat, alături de camaradul său, Spiru D. Ioan, în locul numit Poiana Vrânceanu. Presimțindu-și sfârșitul, cu numai câteva zile înainte de clipa inevitabilă, nota pe o ultimă pagină a unui carnet de însemnări, transformat într-un adevărat jurnal de front: „Doamne, ajută-mă să fiu tare, să fiu vrednic și neînfricat, spre a răzbuna lacrimile ce le-au vărsat ai mei vreme de una sută cincizeci de ani de robie”.

După război, din inițiativa autorităților orașului Suceava și cu sprijinul Corpului de Ofițeri din Batalionul 12 „Vânători de Munte”, rămășițele pământești ale luptătorului pentru întregirea neamului românesc, Ion Grămadă, au fost reînchinate în Cimitirul Eroilor din localitatea menționată, la 20 iunie 1926. Ceremonia funebă s-a desfășurat cu un fast deosebit, în prezența autorităților locale, civile și militare, a școlilor și societăților culturale. Din motive necunoscute

de noi, Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți, avându-l ca președinte pe studentul în drept Octavian Mitric, nu a participat la ceremonie⁵⁷.

⁵⁷ S.J.A.N.I., Fond *Frații Dugan*, *Cronicarul – Albumul Mare*, vol. II, p. 287–289.

MEMBRII SOCIETĂȚII ACADEMICE „JUNIMEA” DIN CERNĂUȚI PE FRONTURILE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL (I)

ANGHEL POPA

Die Mitglieder der Akademischen Gesellschaft „Junimea” aus Czernowitz an den Fronten des Ersten Weltkriegs (I)

*(Zusammenfassung)**

Aufgrund des Dokumentenbestandes der Gesellschaft „Junimea” präsentiert der Autor dieses Artikels die „Junimea”-Mitglieder, die im Ersten Weltkrieg gekämpft haben. Die Darstellung wird chronologisch, ihren Anmeldungen in der Gesellschaft gemäss gemacht. Der Autor hat in der Gruppe dieser Kämpfer auch drei „Junimea”-Mitglieder eingeführt, die an die Front nicht gingen. Sie werden trotzdem als Helden betrachtet, sowohl durch die Art und Weise, wie sie sich im Dienste der nationalen Interessen der Bukowiner Rumänen gestellt haben, als auch durch ihren tragischen Tod. Es handelt sich hier um drei solche Mitglieder: der Magistrat Ioan Cojocari, der Pfarrer Atanasie Gherman und der Professor Nicolai Ciobotar. Aus den gesammelten Daten geht es hervor, dass 37 gewesene „Junimea”-Mitglieder unter der österreichisch-ungarische Fahne gekämpft haben, darunter 10 gestorben oder vermisst erklärt worden sind. Zur rumänischen Armee gehörten 14 von ihnen, darunter 4 zum Opfer fielen. Insgesamt haben im Ersten Weltkrieg 51 Gesellschaftsmitglieder gekämpft, darunter 14 Toten oder Vermissten. Der Autor ist der Meinung, dass es auch andere „Junimea”-Mitglieder gewesen sind, die im Ersten Weltkrieg gekämpft haben und gestorben sind, deren biographischen Angaben in der Chronik der Gesellschaft nicht erwähnt wurden.

Schlüsselwörter: die Akademische Gesellschaft „Junimea”, Mitglieder, der Erste Weltkrieg.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.